

Datum: 25.06.2024.

Broj: 02-06-1079

14 NIVOA NETRANSARENTNOSTI: PODACI O KONCESIJAMA SE KRIJU OD JAVNOSTI, POSLJEDICE SU KORUPCIJA I UNIŠTAVANJE ŽIVOTNE SREDINE

Sarajevo, 25. jun 2024. godine – U Bosni i Hercegovini postoji 14 različitih zakona koji uređuju oblast koncesija, a većina organa vlasti nema uspostavljene javne registre, ne objavljuje podatke o naplati i dugovima koncesionara zbog čega postoje ogromni korupcijski rizici, a u brojnim slučajevima skromni prihodi od koncesija ne opravdavaju štetu koja nastaje po životnu sredinu.

Na današnjoj stručnoj diskusiji u Sarajevu, koju su organizovali Transparency International u BiH (TI BiH) i Fondacija Atelje za društvene promjene - ACT govorili su aktivisti, stručnjaci i predstavnici relevantnih institucija a zaključeno je da nastaje ozbiljna šteta po javni interes zbog nedostatka transparentnosti kod dodjele, kontrole i naplate javnih prihoda od koncesija.

-Zakoni o koncesijama na svim nivoima ne osiguravaju principe transparentnosti, nediskriminacije, integriteta, niti štite javni interes, a značajne koristi koje koncesije mogu donijeti društvu su uglavnom izostale, dok posljedice štetnih ugovora trpe građani i životna sredina. Reforma cjelokupnog BH sistema koncesija podrazumijeva usklađivanja zakonodavstva svih nivoa sa EU direktivom o koncesijama, kao i međusobno, uz uvažavanje ostalih međunarodnih obaveza, izjavila je Aleksandra Martinović, predsjedavajuća Skupštine Transparency International u BiH te dodala da bi se „svi principi i odredbe Zakona o javnim nabavkama u smislu transparentnosti, e-nabavki, sukoba interesa i pravne zaštite trebale odnositi i na koncesije.“

Lejla Kusturica, direktorica Fondacije ACT, naglasila je važnost učešća javnosti u procesu donošenja odluka o koncesijama. *“Mi ne želimo postati koncesiona kolonija ni istoka ni zapada i smatramo da država i svi upravni nivoi moraju što hitnije unaprijediti koncesiono zakonodavstvo na način da koncesioni ugovori štite i javni interes, a ne gotovo u pravilu isključivo interes investitora. Prvi i najvažniji korak je prepoznavanje građana i građanki i organizacija civilnog društva kao zainteresovane strane u koncesionim ugovorima”,* rekla je Lejla Kusturica.

Tokom diskusije, rečeno je da su registri ugovora o koncesijama, koji su zakonska obaveza, uglavnom neažurni, nepotpuni ili uopšte ne postoje te su uslovi dobijanja koncesionih prava i obavljanja djelatnosti uglavnom netransparentni, što dodatno otežava praćenje i kontrolu.

Na ovaj način je javnost u BiH uglavnom uskraćena za informacije o tome koju korist budžeti i društvo imaju od eksploatacije prirodnih resursa, zbog čega je TI BiH kreirao [Registar koncesija](#) koji obuhvata podatke o koncesionarima, koncesionim ugovorima, načinu obračuna naknada, plaćenim obavezama i dugovima koje koncesionari imaju prema entitetima, kantonima i lokalnim zajednicama.

Aktivisti i građani suočeni su sa velikim problemima u pokušaju da zaštite javni interes i životnu sredinu posebno nakon zaključivanja koncesionog ugovora. Na to je ukazao i Robert Oroz, aktivista iz Ekološko-humanitarne udruge "Gotuša", Fojnica, koji ističe da *gotovo nemoguće poništiti ugovor ako niste jedna od ugovornih strana. -To se mora promijeniti, a mišljenja sam i da su koncesione naknade uglavnom jako mizerne u odnosu na štetu koja nastaje po prirodu”,* poručio je Oroz.

Zbog nedostatka transparentnosti u dodjeli, kontroli i naplati javnih prihoda od koncesija, neophodna je hitna integracija sistema koncesija u jedinstveni sistem javnih nabavki te da svi principi i odredbe Zakona o javnim nabavkama, uključujući transparentnost, e-nabavke, sukob interesa i pravnu zaštitu, odnose i na koncesije. Ovaj pristup bi omogućio vođenje jedinstvenog elektronskog registra, kreiranje jedinstvenih planova koncesija i uvođenje standardiziranih metoda obračuna naknada, kako bi se osigurala efikasna zaštita javnog interesa i očuvanje prirodne sredine u Bosni i Hercegovini.